

простору у закладі дошкільної освіти і школі: проблеми і перспективи: зб. наукових праць: в 2-х ч. / за заг. ред.: О. О. Максимової, М. А. Федорової. Житомир: ФОП Левковець, 2020. Ч. 2. С. 18–19.

Кудярська Тетяна Романівна,
доцент, доктор філософії (PhD), доцент,
Карпатський національний університет
імені Василя Стефаника, м. Івано-
Франківськ, Україна

ДІЯЛЬНІСТЬ АСИСТЕНТА ВИХОВАТЕЛЯ ЯК УЧАСНИКА ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗДО

В Україні інклюзивна освіта є одним із пріоритетних напрямів розвитку сучасної системи дошкільної освіти. Вона ґрунтується на ідеях рівного доступу до якісної освіти для всіх дітей незалежно від їхніх індивідуальних особливостей, рівня розвитку, стану здоров'я чи соціального статусу. Саме у практиці закладу дошкільної освіти інклюзія набуває конкретного змісту через щоденну взаємодію дитини з педагогами та однолітками. В умовах інклюзивного освітнього середовища значно зростає роль команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами (ООП), важливим учасником якої є асистент вихователя. Він забезпечує практичну реалізацію ідей інклюзивної освіти, оскільки допомагає дитині з ООП адаптуватися до умов закладу дошкільної освіти (ЗДО) та повноцінно брати участь у всіх видах діяльності.

Діяльність асистента вихователя в ЗДО регламентується чинним законодавством України, зокрема Законами України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», а також підзаконними нормативними актами щодо організації інклюзивного навчання. У цих документах визначено основні принципи інклюзії, права дітей з ООП та обов'язки педагогічних працівників. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 872 (2011), асистент вихователя є педагогічним працівником інклюзивної групи, який бере безпосередню участь в організації освітнього процесу.

Асистент вихователя несе відповідальність за створення умов для безпечного, комфортного та результативного перебування дитини з ООП у групі. Його діяльність здійснюється у тісній взаємодії з

вихователем практичним психологом, учителем-логопедом, дефектологом, батьками.

На практиці це означає, що асистент працює протягом усього режиму дня дитини в інклюзивній групі, бере участь у плануванні занять разом із вихователями, дотримується вимог Базового компонента дошкільної освіти, адаптуючи їх до можливостей дитини з ООП [1].

Таким чином, законодавчі положення трансформуються у конкретні щоденні дії, спрямовані на підтримку дитини в освітньому середовищі. Практичні функції асистента вихователя в освітньому процесі полягають у підтримці дитини під час організованої діяльності та в режимних моментах, реалізації індивідуальної програми розвитку (ІПР), участі в роботі КППС та розвитку професійних компетентностей.

Розглянемо більш детально зміст практичних функцій асистента вихователя.

Підтримка дитини під час організованої діяльності

Під час занять асистент вихователя допомагає дитині зрозуміти інструкції вихователя, спрощує або поетапно пояснює завдання, використовує наочність, альтернативні способи подання інформації та підтримує увагу та мотивацію дитини. Такі дії відповідають ідеям індивідуального підходу в інклюзивній освіті, описаним у працях А. Колупаєвої [2], та забезпечують реальне включення дитини в навчальну діяльність.

Практична реалізація індивідуальної програми розвитку (ІПР)

Асистент вихователя бере безпосередню участь у виконанні ІПР дитини, що в практичній площині проявляється у виконанні корекційно-розвиткових вправ, рекомендованих фахівцями, закріпленні навичок, сформованих логопедом чи психологом, спостереженні за динамікою розвитку дитини та фіксації результатів. Саме систематичність таких дій у повсякденному житті групи забезпечує ефективність інклюзивного навчання [5].

Практична підтримка дитини у режимних моментах

Важливою складовою діяльності асистента вихователя є супровід дитини з ООП у режимних моментах, зокрема під час прийому їжі, одягання та роздягання, прогулянок, переходів між видами діяльності. На практиці асистент формує навички самообслуговування, поступово зменшуючи обсяг допомоги та сприяючи самостійності дитини, що відповідає принципам розвитку життєвих компетентностей, визначених у Базовому компоненті дошкільної освіти [1].

Командна взаємодія як умова ефективної практики

Асистент вихователя є активним учасником команди психолого-педагогічного супроводу. У практичній діяльності це проявляється через участь у засіданнях команди супроводу, обмін інформацією з вихователем щодо поведінки та успіхів дитини, співпрацю з батьками у питаннях закріплення навичок удома. Дослідники підкреслюють, що така взаємодія забезпечує узгодженість педагогічних впливів та позитивну динаміку розвитку дітей з ООП [3; 6].

Професійні компетентності через призму практики

У практичній діяльності асистента вихователя особливого значення набувають педагогічна компетентність (уміння працювати з різними категоріями дітей), комунікативна компетентність (взаємодія з дитиною, колегами, батьками), інклюзивна компетентність (прийняття різноманітності та повага до індивідуальних потреб). МОН України наголошує, що саме через практичну діяльність асистента вихователя створюється інклюзивне освітнє середовище в ЗДО [4].

Отже, асистент вихователя є фахівцем, який забезпечує практичну реалізацію інклюзивної освіти в ЗДО. Його щоденна діяльність – це конкретні педагогічні дії, спрямовані на підтримку дитини з ООП у навчанні, режимних моментах та соціальній взаємодії. Саме через практичну роботу асистента вихователя принципи інклюзії перетворюються з нормативних вимог на реальний освітній досвід дитини.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). Затверджено наказом МОН України від 12.01.2021 № 33. URL: <https://mon.gov.ua>.
2. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи розвитку : монографія. Київ : Самміт-Книга, 2009. 272 с.
3. Литовченко С. В. Організація інклюзивного освітнього середовища в закладі дошкільної освіти. Харків : Ранок, 2020. 176 с.
4. Професійний стандарт «Асистент вихователя закладу дошкільної освіти». Міністерство освіти і науки України, 2021. URL: <https://mon.gov.ua>.
5. Синьов В. М., Шеремет М. К. Інклюзивна освіта: теорія і практика. Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 300 с.
6. Софій Н. З., Найда Ю. М. Інклюзивна освіта в Україні: кроки до реалізації. Київ : Плеяди, 2016. 96 с.